

– Det är vanligt att personer med reumatiska sjukdomar har problem med sina läkemedel. Om patienten i lugn och ro får diskutera med en apotekare, upptäcks sådana problem lättare. Ofta kan man hitta någon lösning.

Samtal med apotekaren kan klargöra

TEXT HELENE WALLSKÄR

Biverkningar Underanvändning Osäkerhet

Det säger apotekare Mari-Mall Winner vid apoteket på Länssjukhuset i Kalmar. Hon kartlägger problem med läkemedel bland Reumamottagningens patienter. Omkring tre fjärdedelar av de patienter hon träffat har problem med medicinerna. Kvinnor och män har samma typer av svårigheter. Det vanligaste problemet är biverkningar. Oftast handlar det om magbesvär av smärtlindrande, så kallade NSAID-preparat (inflammationshämmande läkemedel som inte är kortison).

– Många känner inte till att man bör ta dessa läkemedel tillsammans med mat för att minimera magbesvären, säger Mari-Mall Winner.

Ett annat exempel gäller det mer långtidsverkande medlet methotrexate som ingår i många reumatikers behandling. Det kan orsaka illamående när det tas på fastande mage, i enlighet med tillverkarens anvisning. Senare studier har visat att effekten blir lika bra om även den medicinen tas tillsammans med mat. Då slipper man i regel illamåendet. Rådgivning om detta har varit till hjälp för en del av de patienter hon träffat på Reumamottagningen.

Samtal före reumaskola

Samtalet med en apotekare ingår sedan våren 2002 i vårdplaneringen för patienter som eventuellt ska erbjudas en plats i sjukhusets Reumaskola.

Under vårdplaneringen får patienten också träffa en sjuksköterska, en sjukgymnast, en arbetsterapeut, vid behov en kurator och ibland en läkare. Läkemedelssamtalet sker på mottagningen och brukar ta mellan 30 minuter och en timme.

Mari-Mall Winner dokumenterar samtalen på en blankett som följer med patientens journal. De problem som upptäcks vid samtalen kan ofta lösas. Många gånger räcker rådgivning av apotekaren. Andra gånger rekommenderar hon patienten att ta upp saken med doktorn. Ibland tar apotekaren direktkontakt med läkaren för att de gemensamt ska kunna hitta en lösning.

103 läkemedelsproblem

Mari-Mall Winner har analyserat 83 läkemedelssamtal. 66 av patienterna är kvinnor och 17 är män. De flesta av patienterna har reumatoid artrit (som ju är vanligare hos kvinnor), men patienter med andra reumatiska sjukdomar - bland andra Bechterews sjukdom och olika systemiska sjukdomar - finns också bland dem hon träffat.

Cirka 75 procent av patienterna hade minst ett problem, en del hade så många som fyra. Sammanlagt identifierades 103 läkemedelsrelaterade problem, trettio av dessa gällde biverkningar. Den näst vanligaste problemtypen, efter biverkningar, var underanvändning.

– Många känner en allmän rädsla för läkemedel och tar mindre än de skulle behöva för att få så god effekt som möjligt. Det förekommer framför allt när det gäller smärtlindrande medel. Patienterna försöker stå ut med värken för att skona kroppen från läkemedel. Men värken är också en stress för kroppen.

Osäkerhet kring läkemedelsbehandlingen är en tredje vanlig problemtyp. Det handlar för det mesta om att personen inte vet varför han/hon tar ett visst preparat. Detta är vanligt framför allt beträffande de mer långsiktigt verkande, sjukdomsdämpande medlen (så kallade DMARD = Disease Modifying AntiRheumatic Drugs, en annan vanlig förkortning är LARM = Långtidsverkande AntiReumatiska Medel). Även om doktorn förklarat hur medicinen fungerar, har patienten kanske inte riktigt förstått eller lagt det på minnet. Diskussionen med apotekaren gör att man får en ny möjlighet att fråga och förstå.

– Att patienten vet varför han eller hon tar de olika läkemedlen är betydelsefullt. Många studier har visat att man följer ordinationen mycket bättre om man har en sådan förståelse. Och jag tror att läkemedelssamtalen kan spara pengar åt samhället. Patienter som kan sina läkemedel använder dem på rätt sätt och har större möjlighet att må bra och kanske även att arbeta.